

Vēlēšanas

Ir piektdiena, skolā brīvdiena, jo šodien norisinās pašvaldību vēlēšanas, un skolās allaž atrodas attiecīgā vēlēšanu iecirkņa komisija. Skolas bērni ir sajūsmā. Vēlēšanu komisijas gatavo telpas, urnas, biļetenus, sarakstus, aizslietņus un pildspalvas, zīmogus, termosus ar siltu tēju, apgūst vēlēšanu procedūru un noteikumus, kā arī bruņojas ar pacietību divu dienu garumā.

Mūsdienų demokrātiskajā sabiedrībā vēlēšanas notiek katru mīļu brīdi – mēs, vēlētāji, vēlam prezidentu, parlamenta apakšpalātu un augšpalātu (Senātu), vietējās un reģionālās pašvaldības, Eiropas Parlamentu. Ja nu gluži nav vēlēšanas pašu mājās, tad pie vīna/alus glāzes varam ar vairāk vai mazāk mierīgu sirdi sekot kaislībām ap ASV valsts prezidenta vēlēšanām un salīdzināt diskusiju līmeni ar to, mūsu, vietējo. Ja nu pēkšņi pie apvāršņa nav manāmas vēlēšanas, tad vismaz var sarīkot referendumu par centrālās stacijas pārcelšanu, ielu tirgoņu aizliegšanu vai vismaz Saeimas atlaišanu, lai atkal varētu sarīkot vēlēšanas. Priekšvēlēšanu kampaņa daļa tautas viedokļus un liek pabrīnīties par to, kas nu kam nozīmīgs un aktuāls, vai ko nu kurš pasniedz kā to vis-vis-vissvarīgāko. Daži jau esošie politiķi un partiju sarakstu kandidāti, iespējams, tiešām saka, ko domā. Bet daudzi makten veikli maskē savu patieso viedokli, lai, pasarg' Dies, tauta neuzzinātu viņu patieso priekšvēlēšanu platformu...

Vienkārši – dzīvojam demokrātiskā sabiedrībā, kur cienām visas politiskās brīvības. Ne velti mēdz teikt, ka katra tauta saņem tādas pārstāvjus, kādus ir pelnījusi. Vēlēšanas jau nav tikai diskusijas un strīdi, balsstiesīgo un viņu balsu vilināšana, savas taisnības prezentēšana un citu kandidātu kļūdu izcelšana vai pat nomelnošana vien. Tās nopietni nodarbina mūsu prātus un savā veidā ir arī vesela nozare.

Kā Jums šķiet, vai ir jēga piedalīties vēlēšanās?

Kāpēc piedalīties/nepiedalīties?

Vai jūsuprāt politiķi cenšas būt godīgi?

Vai Jūs pats/pati būtu ar mieru iesaistīties politikā?

Vai saskatāt tam jēgu?

Vai pats/pati piedalāties vēlēšanās?

Kādi šogad ir aktuālie vēlēšanu temati?

brīvdiena	volný den
apgabals	kraj
pašvaldība	samospráva
vēlēšanas	volby
allaž	vždy
iecirknis	okrsek
sajūsma	nadšení
vēlēšanu komisija	volební komise
gatavot – gatavoju – gatavoju	chystat
urna	urna
biļetens	volební lístek
saraksts	seznam
aizslietnis	zástěna
pildspalva	propisovačka
zīmogs	razítko
termoss	termoska

silta tēja	teplý čaj
procedūra	postup
noteikumi	pravidla
bruņoties – bruņojos – bruņojos	brojit se
pacietība	trpělivost
mūsdienu	soudobý
sabiedrība	společnost
notikt – notieku – notiku	stát se
brīdis	chvíle
vēlētājs	volič
vēlēt - vēlu – vēlēju	volit
apakšpalāta – augšpalāta	dolní/horní komora –
vietējā / reģionālā pašvaldība	místní / regionální zastupitelství
Eiropas P	Evropský parlament
gluži	docela
pašu mājas	vlastní dům
vairāk vai mazāk	více či méně
mierīga sirds	klidné srdce
sekot – sekoju – sekoju	sledovat
kaislības	vášeň
ASV	USA
valsts prezidents	státní prezident
salīdzināt – salīdzinu – salīdzināju	srovnávat
līmenis	úroveň
vietējais (vietējs)	místní
pēkšņi	náhle
apvārsnis	obzor
manīt – manu – manīju	všímat
ir manāms	je vidět
rīkot – rīkoju – rīkoju	pořádat
centrālā stacija	hlavní nádraží
pārceļšana	přesun
ielu tirgonis	pouliční prodejce
vismaz	alespoň
atlaist – atlaižu – atlaidu / atlaišana	rozpustit
atkal	opět
priekšvēlēšanu kampaņa	předvolební kampaň
dala – dalu – dalīju	dělit
tauta	národ / lid
viedoklis	názor
pabrīnīties	divit se
nozīmīgs	významný
pasniegt – pasniedzu – pasniedzu	předkládat / prezentovat
svarīgs – vissvarīgākais	důležitý
daži	některé
jau esošs	již stávající
politiķis	politik
partijas kandidātu saraksts	stranický seznam kandidátů
iespējams	pravděpodobný
makten	moc
veikli	šikovně
maskēt – maskēju – maskēju	maskovat
patiess	pravdivý
pasarg dies’	chraň Bůh
uzzināt – uzzinu – uzzināju	dozvědět

*Brno, 2018. gada 5. oktobrī
latviešu valodas konversācija*

vienkārši
sabiedrība
cienīt
politiskā brīvība

jednoduše
společnost
vážit si
politická svoboda

13. SAEIMAS VĒLĒŠANAS

Reizi četros gados, oktobra pirmajā sestdienā, Latvijā norisinās kārtējās parlamenta jeb Saeimas vēlēšanas. Tajās var piedalīties visi balsstiesīgie Latvijas pilsoņi, kuri vēlēšanu dienā sasnieguši 18 gadu vecumu. 13. Saeimas vēlēšanas notiks sestdien, 2018. gada 6. oktobrī.

Saeimas vēlēšanu kārtība noteikta Satversmē, Saeimas vēlēšanu likumā, kā arī vairākos citos tiesību aktos. Saeimas vēlēšanu sarīkošanā ir iesaistītas trīs līmeņu vēlēšanu komisijas – Centrālā vēlēšanu komisija, 119 republikas pilsētu un novadu vēlēšanu komisijas, kā arī vairāk nekā tūkstoš vēlēšanu iecirkņu komisiju Latvijā un ārvalstīs.

Saeimas vēlēšanas Latvijā norisinās piecos vēlēšanu apgabalos - Rīgā, Vidzemē, Latgalē, Zemgalē un Kurzemē. Saeimas vēlēšanas tiek organizētas arī ārvalstīs, un vēlētāji, kuri savu dzīvesvietu deklarējuši ārvalstīs, tiek iekļauti Rīgas vēlēšanu apgabala vēlētāju skaitā.

Saeimas vēlēšanas notiek vienu dienu, vēlēšanu iecirkņi balsotājiem ir atvērti no plkst.7 līdz 20, un ikviens vēlētājs neatkarīgi no deklarētās dzīvesvietas drīkst balsot jebkurā vēlēšanu iecirknī Latvijā vai ārvalstīs.

Saeimas vēlēšanās nav iespējams nobalsot iepriekš, bet ārvalstīs dzīvojošie vēlētāji var izmantot iespēju balsot pa pastu.

Tā kā Latvijā pastāv proporcionālā vēlēšanu sistēma, tad no katra vēlēšanu apgabala parlamentā tiek ievēlēts noteikts skaits deputātu, kas kopā veido 100.

Katrai partijai vai partiju apvienībai, kuras kandidātu saraksts ir ticis reģistrēts vēlēšanām, lai iegūtu pārstāvniecību Saeimā, jāsavāc vismaz 5 procenti no visu vēlēšanās nodoto balsu kopskaita.

Vēlēšanu rokasgrāmata

No "populisma sovjetiskas nostalgijas mērcītē" līdz patiesi interesantiem priekšlikumiem ar vairāk vai mazāk izstrādātu pamatojumu. 13. Saeimas vēlēšanās pieteiktās partijas savās programmās piedāvā plašu solījumu un rosinājumu spektru. Žurnāls *SestDiena* kopā ar ekspertiem pēta un vērtē, cik reālistiskas idejas politisko spēku piedāvājumā atrodamas.

Ekspertu kritika par partiju programmām nu jau ir tikpat neatņemama priekšvēlēšanu laika sastāvdaļa kā politiķu solījumi. Arī šoreiz – pirms 13. Saeimas vēlēšanām – politiķu un ekonomistu vērtējumā programmās trūkst konkrētības un pamatojuma solītajam. SEB bankas ekonomistam, piemēram, radies iespaids, ka vairākas partijas mēģina noklāt maksimāli plašu jautājumu loku, pie sasolītā daudz nepiedomājot. Programmu saturu, viņaprāt, īsi var raksturot kā ierosinājumus, kas saistīti ar pēdējā laika aktualitātēm, kopā ar solījumiem, kas saucami par vēlēšanu laika klišejiem.

Un tik tiešām nav grūti atrast šī gada programmu jājamzirdziņus. Veselās piecās partiju programmās minēta pēdējos mēnešos daudz piesauktās obligātās iepirkuma komponentes jeb OIK samazināšana vai likvidēšana. Vēl populārākas ir iniciatīvas, kas saistās ar valsts pārvaldes samazināšanu: sākot no rosinājumiem pastāvošo 13 ministriju vietā ieviest sešas vai astoņas un deputātu skaitu samazināt no 100 uz 60 līdz pat idejai, ka "valsts pārvaldes aparāta skaits tiek samazināts par 90 %". Kaut ko no tā apņēmusies puse no partijām, kas cer, ka oktobrī par tām balsosiet. Eksperti, šīs programmas vērtējot, gan ir vienoti uzskatā, ka partijas gandrīz uz labu laimi nosaukušas kādu skaitu ar ministrijām, kas jālikvidē, daudz nedomājot par to, lai valsts pārvaldes darbā ieviestu būtiskas saturiskas pārmaiņas.

Jāpiebilst, ka OIK un valsts pārvaldes samazinātāju vidū gan nav nevienas no koalīcijas partijām, taču tās ar pārējām vieno jau teju par klasiku saucami solījumi palielināt pensijas.

Tas viss pretkorupcijas organizācijas *Delna* direktorei Lienei Gāterei licis secināt – lai gan programmās parādās atsevišķas ideoloģiskas iezīmes, kopumā piedāvājums ir visai līdzīgs. Vienlaikus gan Gātere, gan politologs Juris Rozenvalds norāda – Latvijas vēlētajiem programmu saturam nepiešķir primāru nozīmi, tāpēc, iespējams, arī tāds iznākums. Latvijā svarīgākas ir personības, saka Rozenvalds.

Politologs Jānis Ikstens uzsver – programmas par bezjēdzīgām uzskatīt nevar, jo tas ir faktiski vienīgais teksts, kas ļauj gūt priekšstatu par partiju vērtībām. Tāpēc arī citi eksperti aicina vēlētajus tās uztvert kā dokumentus, ko pēc tam lietot, prasot no politiķiem atbildību.